

HANNES RĂSTAM

**CAZUL
THOMAS
QUICK**

CREAREA UNUI UCIGAȘ ÎN SERIE

editura rao

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
RASTAM, HANNES

Cazul Thomas Quick: Crearea unui criminal în serie / Hannes Rastam;
trad.: Cornel Stoescu. – București : Editura RAO, 2014

ISBN 978-606-609-730-7

I. Stoescu, Cornel (trad.)
343.9

Editura RAO
Str. Bărgăului, nr. 9-11, sect.1, București, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

HANNES RĂSTAM
Fallet Thomas Quick – Att skapa en seriemördare
Copyright © Hannes Råstam, 2012
Publicată prin înțelegere cu agenția Salomonsson

Traducere din limba germană:
CORNEL STOENESCU

© Editura RAO, 2013
pentru versiunea în limba română

2014

ISBN 978-606-609-730-7

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE	13
PRIMA PARTE	17
Clinica Säter pentru psihiatrie judiciară, luni 2 iunie 2008.....	19
Bărbatul de la clinica Säter.....	22
Titluri de prima pagină.....	29
Charles Zelmanovits.....	34
Appojaure	39
Yenon Levi	50
Therese Johannesen	55
Sceptici.....	59
Trine Jensen și Gry Storvik	64
Johan Asplund.....	66
Time-out	69
De ce ați mărturisit?	71
Scrisoare către Sture Bergwall	78
Discuția mea cu Jan Olsson	80
Sihastrul	83
Unchiul Sture	86
Clinica Säter pentru psihiatrie judiciară, joi 28 august 2008.....	92
Descoperirea	95
Digresiunea	103
Deplasarea la locul faptei la Ørjeskogen.....	105

Clinica Săter pentru psihiatrie judiciară, miercuri 17 septembrie 2008	120
Întorsătura.....	123

A DOUA PARTE..... 129

O viață de minciuni	131
Apare un criminal în serie.....	135
Un pacient straniu.....	142
Abuz și terapie.....	149
Ieșirea la scăldat	155
Se îngroașă gluma	159
Rătăcirii și ocolișuri.....	174
Călătorie în timp	186
Alibiul lui Sture	193
Disputa medicilor.....	200
Birgitta Ståhle preia conducerea	208
Întrebări	218
Dispariția lui Charles Zelmanovits.....	220
Tehnici cognitive de interogare	235
Un spectacol macabru	243
Îndoieli nocturne.....	252
O altă situație de interogare.....	266
Ultimul șef de echipă	276
Frații lipsă.....	278
O oră dispărută	284
Personalități multiple.....	295
Un strigăt de furie	303
Confruntarea.....	309
„Incidentul shalom“	319
Sten-Ove ia contact.....	321
Procesul de la tribunalul din Gällivare.....	325

Rezistențe	334
Comisia Quick se destramă	351
Procesul Levi	359
La Ørjeskogen!.....	366
O echipă de conspiratori.....	375
Săpături arheologice	384
Codul spart.....	390
Da capo	405
Interviu cu procurorul.....	416
Interviu cu avocatul.....	423
Greșeli în sistem	433
Documentarul de la SVT.....	442
A TREIA PARTE	443
Vântul schimbării.....	445
13 bibliorafturi	454
Jurnalistul investigator.....	460
Ultima piesă de puzzle	469
Întâlnire cu jurnalistul.....	475
Epilog	477
Cronologie Sture Bergwall / Thomas Quick.....	506

PRIMA PARTE

„Dacă cunoști oribilul adevăr despre ce le-a făcut Thomas Quick victimelor lui – și dacă l-ai auzit răcnind ca o fiară din străfundul gâtlejului – îți pui o singură întrebare: El chiar este un om?“

PELLE TAGESSON, reporter criminalist,
Expressen, 2 noiembrie 1994

CLINICA SÄTER PENTRU PSIHIATRIE JUDICIARĂ, LUNI 2 IUNIE 2008

De șapte ani Sture Bergwall, asasin în serie, sadic și canibal, nu a primit nicio vizită. Când mi s-a permis accesul în încăperea pentru vizitatori a clinicii regionale de psihiatrie judiciară din Säter, m-am simțit cuprins de o curiozitate plină de teamă.

– Hannes Råstam, de la televiziunea suedeză. Am solicitat o întâlnire cu Sture Bergwall...

Mi-am depus legitimația de presă în compartimentul din oțel inoxidabil, aflat sub geamul blindat care mă despărțea de paznic. Acesta a verificat dacă vizita mea fusese aprobată și înregistrată.

– Treceți prin bariera de securitate. Nu veniți la ușă!

M-am supus vocii furnăite din difuzor, am trecut printr-o ușă automată, apoi prin dreptul detectoarelor de metal ai barierei, printr-o altă ușă automată și am ajuns într-o sală de așteptare în care o infirmieră mi-a răscolit prin geanta de umăr.

Am urmat pașii hotărâți ai însoțitoarei mele printr-un sistem parcă infinit de coridoare, scări și lifturi. Țăcănitul tocurilor ei pe podeaua din beton. Liniște, sunetul cheii în fiecare broască a ușilor din oțel, piuitul încuietorilor electronice, zgomotul ușilor blindate ce se închideau.

Thomas Quick recunoscuse comiterea a aproximativ 30 de crime. Șase instanțe îl găsiseră în unanimitate vinovat de opt ori. După ultima condamnare din 2001, el se decisese pentru un „time-out“, își relua numele vechi de Sture Bergwall și se hotărâse să tacă. În cei șapte ani care trecuseră de atunci, se iscaseră mereu discuții aprinse

pe tema în ce măsură Quick era un asasin în serie ori un mitoman. Nimeni nu știa ce gândea respectivul despre sine. Acum aveam să mă află față în față cu el.

Infirmiera mă conduse într-un sector mare, pustiu, cu podea din linoleum lustruit strălucitor. Îmi ceru să intru într-o cameră mică destinată vizitatorilor.

– El este pe drum, spuse ea.

Brusc, am avut o senzație neplăcută.

– Veți aștepta tot timpul în fața camerei?

– Acesta este un sector închis, aici nu există personal, răspunse ea neprietenoasă.

De parcă mi-ar fi citit gândurile, infirmiera scoase la iveală o casetă mică, neagră.

– Doriți să vă dau dispozitivul de alarmă?

M-am uitat întâi la ea, apoi la cutiuța neagră.

Sture Bergwall se afla în tratament din 1991. Era considerat atât de periculos încât i se permitea doar o dată la șase săptămâni să părăsească buncărul pentru un drum cu mașina și numai însoțit de trei infirmieri. Pentru a ține nebunul sub observație, să nu o ia razna, m-am gândit eu.

În răstimp de câteva secunde, trebuia să mă decid dacă socoteam necesar dispozitivul de alarmare ori nu aveam nevoie de el. Am rămas dator cu răspunsul.

– Alături mai există și o sonerie de alarmă, zise infirmiera.

Nu era oarecum cinică? Știa la fel de bine ca mine că niciuna dintre victimele lui Quick nu putuse fi salvată de către o sonerie de alarmă dintr-o cameră alăturată.

Am fost smuls din gândurile mele de apariția în cadrul ușii a lui Sture Bergwall cu cei 1,89 de metri înălțime ai lui. Însoțit de doi infirmieri. Purta un pulover sport decolorat, care odată fusese mov, blugi tociți și sandale. Cu un zâmbet nesigur mi-a întins mâna, ușor înclinat în față, pentru ca eu să nu fiu obligat să mă apropiu prea mult de el.

Am privit mâna care, după spusele posesorului ei, omorâse cel puțin 30 de oameni.

Strângerea de mână îi era umedă.

Îngrijitorii plecaseră.

Eram singur cu canibalul.

BĂRBATUL DE LA CLINICA SÄTER

Revoltătoarea veste a fost transmisă de media. Ca întotdeauna. Reporterul de la *Expressen* era grăbit și a trecut imediat la chestiune:

– La Falun este un individ care a recunoscut că l-a ucis pe fiul dumneavoastră, Johan. Ce puteți spune despre asta?

Anna Clara Asplund se afla în hol, în pardesiu, cu pălăria pe cap, cu cheile casei în mână, tocmai venise acasă de la muncă. Cum intrase, auzise soneria telefonului.

– Mă cam grăbesc, explică ziaristul. Mâine voi fi operat de hernie inghinală și trebuie să termin articolul.

Anna Clara Asplund habar n-avea despre ce vorbea acesta. Dar înțelesese că rănilile îi fuseseră redeschise și că în acea luni de 8 martie 1993 coșmarul ei renăscuse. Un pacient în vârstă de 42 de ani aflat la clinica de psihiatrie judiciară din Säter recunoscutese crima săvârșită asupra fiului ei, spunea ziaristul. „Eu l-am omorât pe Johan“, spusese omul. Anna Clara se întreba de ce poliția comunicase asta publicației *Expressen*, și nu ei.

Pe 7 noiembrie 1980, Björn și Anna Clara Asplund coborâseră în iad. Era o vineri cât se poate de normală. Întotdeauna este o zi foarte normală atunci când se întâmplă așa ceva. Anna Clara pregătise micul dejun pentru fiul ei de unsprezece ani, Johan, înainte de a-și lua la revedere de la el și a pleca la serviciu. Când fiul ei a plecat de acasă pe la ora 8.00, avea de parcurs 300 de metri până la școală. Dar nu a ajuns niciodată acolo, dispărând fără urmă.

Încă în aceeași zi poliția a inițiat o acțiune vastă de căutare cu elicoptere, camere video sensibile la căldură și echipe de căutare, dar nu a găsit nicio urmă a băiatului. „Cazul Johan“ a devenit unul dintre

cele mai mari mistere criminalistice ale Suediei. Părinții acestuia au apărut în nenumărate interviuri, reportaje și mese rotunde, relatând iar și iar cum era să îți pierzi unicul copil fără să știi ce s-a întâmplat, să nu ai un mormânt la care să te poți duce. Nimic din toate acestea nu a ajutat.

Anna Clara și Björn erau despărțiți de când Johan avea trei ani, dar rămăseseră în relații bune și s-au sprijinit reciproc în suferința de după dispariția lui Johan și în discuțiile deznădăjduite cu ziaristii și cu reprezentanții justiției.

Amândoi ajunseseră repede la convingerea că Johan fusese răpit de fostul partener al Annei Clara. Motivul ar fi fost o dragoste nefecundă și gelozia excesivă.

Fostul partener declarase că în acea dimineață fatală se afla acasă în pat, unde a rămas până la ora 9.00. Dar fusese văzut de martori părăsind locuința la ora 7.15. Alți martori văzuseră mașina acestuia în fața casei lui Asplund la ora 8.00. Prietenii lui și colegii de muncă declaraseră că se purta ciudat de când dispăruse Johan. Chiar cel mai bun prieten declarase poliției că era convins că amicul său îl luase pe Johan. Față de doi martori, Björn Asplund îi spusese fostului partener al Annei: „Ești un asasin, l-ai omorât pe fiul meu, dar nu vei scăpa. Voi spune tuturor că tu l-ai omorât“.

Faptul că bărbatul nu a protestat în fața unei asemenea învinuiri, și că nu l-a dat în judecată pe Björn Asplund pentru calomnie a fost interpretat de părinții băiatului ca alt indiciu al vinovăției lui. Existau așadar indicii, martori și un motiv, dar nu și dovezi certe.

La patru ani după dispariția lui Johan, soții Asplund l-au însărcinat pe avocatul Pelle Svensson să deschidă o procedură împotriva fostului partener al Annei Clara, o acțiune curajoasă, care includea și un risc financiar major în cazul în care acuzația nu era acceptată sau dacă se ajungea la achitare.

După un proces spectaculos, tribunalul a decis că acuzatul îl răpise pe băiat. Acesta a fost condamnat la doi ani închisoare pentru răpire. A fost un eveniment unic în felul său și o mare victorie pentru

Anna Clara și Björn Asplund. Dar succesul din prima instanță s-a transformat în înfrângere când curtea de apel, un an mai târziu, după ce apărarea înaintase recurs, a anulat condamnarea fostului partener. Deoarece în dreptul suedez în caz de achitare cheltuielile de judecată nu sunt suportate de stat, Anna Clara și Björn Asplund au fost condamnați să achite 600 000 coroane. Ulterior, guvernul a hotărât cu generozitate ca părinții lui Johan să nu mai fie nevoiți să achite suma respectivă.

De atunci trecuseră șapte ani, fără să fi fost găsită vreo pistă nouă cu privire la dispariția lui Johan. Nimeni nu îi mai căuta ucigașul.

Dar acum Anna Clara încremenise în hol, într-o mână cu receptorul telefonului, în cealaltă mână cu legătura de chei. Încerca să priceapă ce spunea reporterul și anume că în cazul Johan cercetările fuseseră reluate, și că un pacient al unui institut de psihiatrie mărturisise fapta. Nu îi trecea prin cap niciun comentariu potrivit pentru ziar.

Anna Clara Asplund a luat legătura cu poliția din Sundsvall, care a confirmat informațiile furnizate de ziarist. Din ediția ziarului *Expressen* de a doua zi, află că pacientul de la psihiatrie a recunoscut într-un proces-verbal că îl sugrumase pe Johan și că îi îngropase cadavrul.

Reporterul vorbește și cu Björn Asplund care luase cunoștință cu scepticism de noile informații. El încă era convins că asasinul lui Johan era cel care fusese achitat.

– Dacă va reieși că altcineva l-a omorât pe Johan, va trebui să îmi recunosc eroarea, a declarat el pentru *Expressen*. Ceea ce contează este să avem o certitudine.

Expressen a urmărit în continuare cazul și după câteva zile Anna Clara Asplund află noi detalii despre mărturisirea pacientului din Säter.

– L-am ademenit pe Johan în mașina mea în fața școlii, spusese bărbatul din Säter, cum i se spunea acestuia. M-am dus într-o pădure și acolo am păcătuit împotriva băiatului. Nu am vrut să îl omor.

Dar m-a cuprins panica și l-am sugrumat. Apoi l-am îngropat pentru a nu mai fi găsit.

Bărbatul de 42 de ani era evident grav bolnav. Deja din 1969 abuzase sexual minori. În cele din urmă fusese arestat în 1990, împreună cu un complice mai tânăr, pentru jefuirea unei bănci din Grycksbo și fusese predat unei instituții psihiatrice din Säter, unde, pe parcursul discuțiilor terapeutice, mărturisise crima săvârșită asupra lui Johan. Conform reportajului din *Expressen*, el afirmase:

– Nu mai pot trăi cu asta. Vreau împăcare și iertare, pentru a putea privi din nou înainte și a merge mai departe.

„Tu nu mai poți?“ se gândi Anna Clara și lăsă să îi cadă ziarul din mână.

Prim-procurorul Christer van der Kwast era un bărbat energic de 50 de ani, cu barba întreținută cu grijă și cu părul negru tuns scurt. Era cunoscut pentru darul lui de a-și expune opiniile cu voce sonoră, la fel de convingător în privința adevărului atât pentru subalterni, cât și pentru ziașiți. Pe scurt, era un bărbat care emana încredere în sine și căruia îi plăcea să ia conducerea în echipa lui și să indice cu brațul întins direcția de mers.

La sfârșitul lunii mai, van der Kwast convocase o conferință de presă. Jurnaliștilor nerăbdători procurorul le spusese că bărbatul din Säter numise diferite locuri în care ascunsese părți din cadavrul lui Johan și că tehnicieni din poliție caută acum mâinile în apropiere de Falun. Alte părți din cadavru ar fi fost ascunse în zona Sundsvall, dar, în ciuda utilizării câinilor special dresați, nu s-a găsit nimic în locurile menționate.

– Faptul că noi nu am găsit nimic nu înseamnă neapărat că acestea nici nu există, a comentat procurorul.

Nu mai erau alte dovezi care să îl pună pe suspect în legătură cu dispariția lui Johan Asplund și van der Kwast s-a văzut silit să recunoască faptul că pentru acuzarea bărbatului nu existau elemente

suficiente. Bănuiala rămâne, căci, chiar dacă lipsesc dovezile, pacientul din Säter e pus în legătură cu o altă crimă.

Van der Kwast le-a explicat celor prezenți că în 1964 acela ar fi omorât un tânăr de aceeași vârstă, în Växjö. Victima era Thomas Blomgren, de 14 ani.

– Declarațiile pacientului de la Säter sunt foarte detaliate și sunt confirmate de rezultatele investigațiilor efectuate în acest caz, așa că în condiții normale eu l-aș pune sub acuzare pe acest bărbat, a spus van der Kwast.

Concluzia era ipotetică din două motive: o dată pentru că termenul de prescripție pentru crimă – în acel moment fiind de 25 de ani – era deja depășit și, pe de altă parte, pentru că la data săvârșirii infracțiunii bărbatul din Säter avea abia 14 ani, și după sistemul de drept suedez încă nu putea răspunde pentru fapta sa. Cu toate acestea, crima săvârșită asupra lui Thomas Blomgren avea mare însemnătate în cazul Johan. Faptul că autorul săvârșise la vârsta de 14 ani o crimă era fără îndoială compromițător.

Christer van der Kwast nu destăinuise totuși în ce fel bărbatul din Säter era legat de crima asupra lui Thomas Blomgren și, deoarece în acel caz nimeni nu ceruse acuzarea, cazul a fost judecat cu excluderea publicului. Avocatul bărbatului din Säter, Gunnar Lundgren, a împărtășit în totalitate părerea procurorului și a considerat credibilă declarația clientului său.

Presa furniza detalii de groază atât despre trecutul bărbatului din Säter, cât și despre înclinațiile lui. Acesta săvârșise în spitalul din Falun o tentativă de asasinat cu viol asupra unui minor de nouă ani, după cum afirma reporterul criminalist de la *Dala-Demokraten*, Gubb Jan Stigson: „Când băiatul de nouă ani a strigat, bărbatul a încercat să îl sugrume. Bărbatul de 43 de ani însuși zugrăvea la interogatoriu cum strânsese gâtul victimei până când acesteia începuse să-i curgă sângele din gură“.

Conform *Dala-Demokraten*, medicii indicaseră încă din 1970 că bărbatul din Säter ar fi un copil-asiin și ziarul cita o expertiză psihiatrică, în care se confirma că el suferea de „o perversiune de înalt grad sexual condiționată de constituția sa, din categoria *pedophilia cum sadismu*“. „În anumite condiții el reprezenta un pericol deosebit de grav pentru securitatea corporală și pentru viața altora“.

Pe 12 noiembrie 1993, Gubb Jan Stigson a anunțat că investigațiile poliției în cazul bărbatului din Säter fuseseră extinse asupra a cinci crime în total. Pe lângă Johan Asplund în 1980 și Thomas Blomgren în 1964, era suspectat de uciderea a altor trei persoane: Alvar Larsson din Sirkön, care dispăruse în 1967 la vârsta de 15 ani, Ingemar Nylund, care fusese ucis în 1977 în Uppsala, la vârsta de 48 de ani, și Olle Högbom care dispăruse fără urmă în 1983 la Sundsvall, la vârsta de 18 ani.

Potrivit spuselor lui Stigson, bărbatul din Säter recunoscuse toate cele cinci crime. Tot mai mulți ziași scriau că acesta era primul asiin în serie veritabil din Suedia.

„El spune adevărul referitor la crima asupra băiatului“, conchidea *Expressen* într-un titlu al unui articol pe o pagină întreagă din 17 iunie 1994. Bărbatul din Säter mai recunoscuse o crimă și investigatorii realizaseră în sfârșit o breșă. Era vorba despre Charles Zelmanovits, de 15 ani, care în 1976 dispăruse în Piteå după o serbare școlară.

Bărbatul din Säter recunoscuse că el și un prieten mai mare plecaseră de la Falun la Piteå în căutarea unui tânăr pe care să îl poată acosta. Îl întâlniseră pe Charles și îl ademeniseră în mașină. Într-o pădure, bărbatul din Säter îl sugrumase pe băiat și îi făcuse trupul bucățele. Câteva dintre aceste bucăți le luase cu el de la locul faptei.

Potrivit investigatorilor, Quick nu numai că le dăduse informații cu ajutorul cărora reușiseră să găsească anumite părți din cadavru, ci le enumerase și pe cele pe care le luase cu el acasă.

Acum, pentru prima dată, van der Kwast dispunea de dovezi pe care nu reușise să le prezinte poliției în urma investigațiilor anterioare: o mărturisire în care se specificau bucăți de cadavru și o descriere

care arăta că bărbatul din Säter avea informații despre crimă pe care le putea deține doar autorul acesteia.

„Bărbatul de 43 de ani este un asasin sadic sexual“ era titlul unui articol din 17 iunie în *Expressen*.

Van der Kwast confirma: „Știm că spune adevărul în două cazuri de crimă“.